

بررسی وضعیت خاکها و محدودیتهای آنها در دشتهای استان چهارمحال و بختیاری

حمید قیومی

کارشناس بخش تحقیقات خاک و آب اصفهان

استان چهارمحال و بختیاری در منطقه خشک شمالی و در دامنه ارتفاعات زاگرس واقع شده و منطقه ایست کوهستانی که شامل زمستانهای طولانی و پربارش با آب و هوای سرد و تابستانهای کوتاه و گرم و خشک میباشد. اراضی قابل کشت و آبیاری آن عمدتاً شامل دشتهای کوچک و میان کوه میباشد. این استان با داشتن میانگین بارندگی بالای ۵۰۰ میلیمتر در سال یکی از پربارانترین استانهای کشور بوده و منابع خاک و آب در آن از اهمیت زیادی برخوردار میباشد. لذا بررسی استعدادها و محدودیتهای خاک و اراضی، شناخت اقلیم منطقه و یافتن روشهای مناسب استفاده از اراضی در اولویت نخست میباشد. طی ۲۰ سال اخیر توسط گروههای تحقیقاتی و مطالعاتی، مطالعات مختلفی در زمینه شناسایی خاک و طبقه بندی اراضی بر روی اراضی استان صورت گرفته که ماحصل آن طی چند نشریه منتشر گردیده است. در مطالعه حاضر، پس از تهیه مقدمات کار، عکس ها و نقشه ها و بررسی آنها، به منطقه عزیمت و بسته به نوع مطالعات (اجمالی، نیمه تفصیلی و تفصیلی) نقاط مطالعاتی شامل مته و پروفیل حفرویس از تجزیه نمونه های خاک و جمع بندی نتایج مشاهدات صحرائی و آزمایشگاهی و همچنین مباحثات کارشناسی نسبت به تهیه گزارش (شامل بررسی نحوه تشکیل و تکامل خاکها، معرفی گروهها و سریهای خاک، تعیین کلاس طبقه بندی اراضی و بالاخره قابلیت آبیاری) و نقشه های مربوطه شامل نقشه خاک، طبقه بندی اراضی، شوری و قلیائیت و قابلیت آبیاری اقدام گردیده و پس از نظارت و کنترل فنی منتشر گردیده است. در این مقاله نحوه تشکیل و تکامل خاکها و چهارچوب تاثیرات متقابل فاکتورهای خاکسازی در دشتهای ۱۷ گانه استان (دشتهای بن - سامان - شهرکرد - هفشجان - سورشجان - جونقان - فارسان - خراچی - شلمزار - زوردگان - علی آباد - سیدعلی - گندمان - بلداجی - بروجن - سفیددشت - فلارد - لردگان - جوانمردی - جمال - چله خانه) را مختصراً توضیح داده و گروههای خاک شناسایی شده در آنها معرفی گردیده و محدودیتهای خاکها برای کشت و آبیاری مشخص شد. عمده ترین محدودیتهای خاک برای کشت و آبیاری در اراضی مورد بررسی عبارتند از: وجود سنگریزه و قلوه سنگ در سطح و طبقات خاک، سنگین و خیلی سنگین بودن بافت سطحی و زیرین، قابلیت نفوذ آهسته و خیلی آهسته، محدودیتهای عمق خاک، وجود لایه های سخت آهکی در طبقات، محدودیتهای شیب و پستی و بلندی و فرسایش و بالاخره محدودیتهای زهکشی، سطح آب زیرزمینی و خطرات سیل گیری.